

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Ze života JČSMF

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 22 (1977), No. 2, 111--117

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/139884>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1977

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

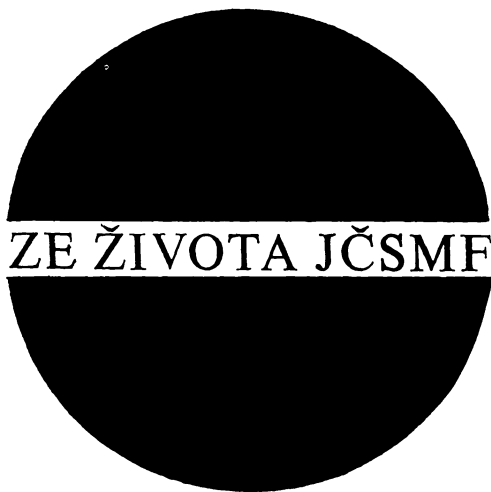

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

druhou cenu na „Uherskobrodských dnech“. Je hlavním autorem *Sbírky maturitních příkladů* (SNP Praha, 1961, a dalších šest vydání v pozdějších letech), je spoluautorem vysokoškolských skript z geometrie a některých partií knihy L. Frank a kol.: *Matematika*, SNTL Praha 1973. Výsledky dosažené v rámci výzkumných pedagogických úkolů z poslední doby jsou publikovány ve dvou článcích v *Matematice ve škole*.

Jubilant je skromný člověk, neustálá činností práce je mu nedílnou životní součástí. Pro jeho ušlechtilé osobní vlastnosti a hluboce lidský vztah k životu vůbec, k rodině i k spolupracovníkům, ho máme rádi a přejeme mu do dalších let mnoho zdraví, osobní spokojenosti i radosti z práce na poli výchovy mládeže i utváření nových forem pedagogické práce. Přejeme mu zejména hodně radosti z obou jeho vnučat a i to, aby se mohl stále těšit z těch životních drobností i koníčků, o nichž se zde nezmiňujeme.

Václav Havel

12. CELOSTÁTNÍ KONFERENCE O MATEMATICE NA VŠTEZ

Konference se konala ve dnech 6.—10. září 1976 v kolejích VŠD v Žilině a zúčastnili se jí 122 učitelé vysokých škol technických, ekonomických a zemědělských, 1 pracovník SAV,

1 pracovník ČSAZV, 2 učitelé UK v Praze, 1 učitel UK v Bratislavě, 1 učitel UP v Olomouci, 3 pracovníci výzkumných ústavů, 2 učitelé gymnázií, 1 pracovnice SNTL a 1 pracovnice SPN. Z celkového počtu 135 účastníků bylo 85 z ČSR a 50 ze SSR.

Konferenci uspořádala Komise pro matematiku na vysokých školách technických, ekonomických a zemědělských spolu s žilinskou pobočkou JSMF a katedrami matematiky VŠD v Žilině. Přípravný výbor pracoval v tomto složení: dr. L. BERGER, doc. B. BUDINSKÝ — předseda, dr. J. BUREŠOVÁ, doc. B. KOLIBIAROVÁ, doc. J. MORAVČÍK, doc. J. NAGY, dr. E. NOVÁKOVÁ, dr. S. ŠMAKAL, doc. J. ŽILINKOVÁ.

Konferenci slavnostně otevřel předseda Komise pro matematiku na VŠTEZ doc. B. Budinský, který seznámil účastníky s přípravou a zaměřením konference a představil plénu pracovní předsednictvo v tomto složení: doc. B. BUDINSKÝ — předseda, dr. L. BERGER, dr. J. BUREŠOVÁ, prof. J. FÁBERA, doc. F. HARANT, doc. O. JAROCH, doc. J. KLÁTIL, doc. B. KOLIBIAROVÁ, dr. P. MARUŠIAK, doc. J. MORAVČÍK, doc. J. NAGY, dr. E. NOVÁKOVÁ, dr. J. PERENČAJ, doc. J. PIDANY, prof. V. PLESKOT, prof. J. POLÁŠEK, doc. J. RŮŽIČKA, dr. S. ŠMAKAL, dr. S. ZÁŇ, doc. J. ŽILINKOVÁ — členové.

Jménem VŠD konferenci pozdravil člen předsednictva Středoslovenského krajského výboru KSS a rektor VŠD prof. ing. JAROSLAV JEŘÁBEK, DrSc., který také seznámil plénum se současnou strukturou a některými koncepčními záměry VŠD v Žilině. V této souvislosti zdůraznil nesporný význam matematiky v inženýrské praxi i teorii a prognostický nárůst potřeby matematických modelů v období vědeckotechnického rozvoje.

Program zasedání

Pondělí 6. září
(předsedající doc. J. Moravčík)

K problémům komunistické výchovy v matematice
akademik KAREL KUDRNA, předseda ČSAZV
Praha

Složitá problematika vědeckotechnické revoluce přináší četné problémy nejen v oblasti vědy a techniky, ale především v oblasti života samotného člověka. Velmi často zdůrazňujeme, že vysokoškolské studium a výchova studenta musí být zbaveny všech prvků formálnosti,

encyklopedičnosti, interpretace naučených a do nekonečna opakovaných frází, a hledáme zde příčiny, proč jsou studenti mnohdy pasivní, proč nerozvíjejí tvůrčí iniciativu k pochopení a zvládnutí látky a proč se nesnaží proniknout do problémů, jejichž řešení je jinak velmi zajímavé a za jiných okolností by bylo zcela přitažlivé. Je známo, že organizující síla myšlenek je sice v podstatě závislá na jejich dynamice, závisí však také na formách a prostředcích, které volíme. Proto opravdových a přesvědčivých výsledků dosáhneme v pedagogické a výchovné práci jen tehdy, když naše myšlenky budou zanášeny do vědomí studentů jasně, srozumitelně, ve vztahu k jejich budoucímu povolání, prostě a věcně, bez holých a někdy velmi ztrnulých abstrakcí a definic. Tyto formy práce vysokoškolského učitele jsou předpokladem pro plnění zásad komunistické výchovy na našich vysokých školách.

Jak splnit tyto zásady v takových disciplínách, jako je matematika, vyznačující se svou přísností závěrů, logikou, exaktností. Věda a technika byla vždy výplodem lidské společnosti; již z této logiky nemůže socialistická inteligence zůstat stranou společenského dění. Vysokoškolský učitel býval vždy současně filozofem. Chápal svoji disciplínu v širokých souvislostech, v kontextu s potřebou společnosti a historickým vývojem dané vědní disciplíny. To dvojnásob platí o matematice a matematicích. Matematik, má-li splnit poslání komunistické výchovy vysokoškolského studenta, nesmí být empirikem, musí mít koncepci, musí se zamýšlet nad tím, čemu se obecně říká život v nejširším smyslu.

Akademiku K. Kudrnovi patří hluboký dík za to, že způsobem jemu vlastním vnesl světlo do problémů, kde i dobře míněný, ale necitlivý přístup může vyvolat opačný účinek.

Matematická příprava studentů ke štúdiu automatizácie a elektronických počítačov)*
 akademik ŠTEFAN SCHWARZ, Bratislava

Akademik Š. Schwarz poutavě motivoval svou přednášku uvedením soustavy „axiómů“:

1. Vedle matematiky existují jiné vědní obory.
2. Matematika je samostatný obor.
3. Učitel matematiky je tvor skoro dokonalý.
4. Metodu výuky nelze zlepšit tak, že zachováme rozsah a hodinové dotace zkrátíme na polovinu.
5. Učební plány tvoří kvalifikovaní lidé.

*) Plné znění přednášky je uveřejněno v tomto čísle našeho časopisu (pozn. redakce).

Uvedenou soustavu „axiómů“ podrobil akademik Š. Schwarz rozboru, který často mířil kriticky i do vlastních řad a svou pravdivostí a věcností vyvolal živou odezvu v celém konferenčním jednání. Bez nadsázky je možno říci, že to bylo jedno z těch zdařilých vystoupení, která zapalují a nutí k hlubokému zamyšlení nad vlastní prací.

V závěru dopoledního zasedání vystoupil host VŠD v Žilině prof. KENT z USA, který informoval plénium o systému vysokého školství ve státě Washington.

Odpolední zasedání bylo zahájeno v plénu referátem prof. J. FÁBERY, který pohotově reagoval na podnětná vystoupení akademika Š. Schwarz a akademika K. Kudrny, a seznámil účastníky konference s činností oborových komisí a s případným dopadem jejich závěrů do života vysokých škol. Dále pak prof. J. Fábera informoval plénium o široce koncipovaném návrhu československé výchovně vzdělávací soustavy v období vědeckotechnického rozvoje.

Po úvodním projevu prof. J. Fábery následovalo odděleně zasedání v sekcích v tomto složení:

1. Sekce elektrotechnických fakult; řídil doc. J. Klátal.
2. Sekce stavebních fakult; řídila doc. B. Kolibiarová.
3. Sekce strojních fakult; řídil prof. J. Polášek.
4. Sekce ekonomických fakult; řídila doc. J. Žilinková.
5. Sekce chemickotechnologických fakult; řídil doc. O. Jaroch.
6. Sekce zemědělských fakult; řídil doc. J. Růžička.

V sekcích byly proneseny tyto referáty:

prof. L. UNČOVSKÝ: *Problémy výuky aplikací matematiky na studijním oboru EMV na VŠE v Bratislavě* (v sekci ekonomických fakult).

RNDr. V. HUŤKA: *O vědeckovýzkumné činnosti učitelů matematiky na VŠE v Bratislavě* (v sekci ekonomických fakult).

doc. J. RŮŽIČKA: *O doktorské práci ing. ANDRZEJE MARCINIAKA Perspektivní systémy technické obsluhy zemědělských strojů* (v sekci zemědělských fakult).

RNDr. J. PIKL: *Možnosti využití matematických metod v řízení socialistických zemědělských podniků* (v sekci zemědělských fakult).

Ing. M. PTÁČEK: *Spolupráce na řešení resortního výzkumného úkolu RŠ — 17* (v sekci zemědělských fakult).

Úterý 7. září
(předsedající doc. F. Harant)

Nástin globální teorie parciálních diferenciálních rovnic

prof. RNDr. ALOIS ŠVEC, DrSc., Olomouc

Prof. A. Švec se zabýval zobecněním Liouvillovy věty při použití Bergmannovy metriky na jednotkové sféře a poukázal na hluboké aplikace v diferenciální geometrii.

Stimulácia matematického myslenia

doc. RNDr. MILAN HEJNÝ, CSc. Bratislava

Výuku v běžném slova smyslu můžeme chápat jako intergenerační přenos. Starší generace předává své (matematické) zkušenosti generaci mladší. Problematiku optimalizace této činnosti je možno rozložit do dvou komponent: a) složka obsahová, která zkoumá náplň sdělované látky; b) složka komunikační, která se zabývá způsoby podání.

Přednášející poutavým způsobem analyzoval ve svém vystoupení složku komunikační.

Tribuna mladých matematiků
(předsedající dr. S. Šmakal)

Konstrukce nekonečných semitéles

JARMILA BUREŠOVÁ, Praha

Přednášející seznámila plénium s projektivními rovinami, které je možno osořadnicovat pomocí algebraické struktury zvané semitéleso.

Tranzitivní podvariety $M^4 \subset \mathbb{C}^3$

JURA CHARVÁT, Praha

Referát byl zaměřen na reálné podvariety M^4 komplexní variety \mathbb{C}^3 . Zvláštní pozornost byla věnována podvarietám, které jsou tranzitivní vzhledem k nějaké Lieově grupě automorfismů.

Tribuna mladých matematiků vznikla historicky ze snahy poskytnout mladým tvůrčím pracovníkům jakési fórum, na němž by mohli vystoupit před kvalifikovaným auditoriem. Životnost tohoto záměru je dnes mimo jakoukoli pochybnost. Oba přednesené referáty se na konferenci setkaly s příznivým ohlasem.

Odpoledne byla uspořádána exkurze s tematickým zaměřením, která svým sugestivním dotekem s historií zanechala ve všech účastnících hlubokou vzpomínku.

Středa 8. září
(předsedající prof. J. Fábera)

Základy matematiky z hlediska výuky na VŠTEZ
doc. RNDr. PETR VOPĚNKA, DrSc., Praha

Přednášející orientoval pozornost auditoria k základům matematiky se zvláštním zřetelem na teorii množin a motivoval zaměření své přednášky těmito důvody: 1. Leccos nasvědčuje tomu, že se dá očekávat, že i u naší mladé generace dojde k výraznému odklonu od techniky a přírodních věd, jestliže se tak neděje již dnes. Matematika, která bezprostředně navazuje na počátky evropské civilizace, by měla být na tento trend připravena a pomoci tam, kde pomoci může. 2. Hlavní problémy, které si základy matematiky kladou a které řeší, se týkají možnosti matematiky, to jest vytyčení hranic její použitelnosti uvnitř samotné matematiky. 3. Ukazuje se, že základy matematiky mohou velmi podstatně ovlivnit rozvoj nějaké — i klasické — matematické disciplíny.

Výuka matematiky na VŠTEZ se zřetelem na vědeckotechnický rozvoj

doc. RNDr. BRUNO BUDINSKÝ, CSc., Praha

Předseda Komise pro matematiku na VŠTEZ doc. B. Budinský ve svém vystoupení podrobně seznámil účastníky konference se stanovisky a myšlenkami referátu, který z pověření Komise pro matematiku na VŠTEZ proslovil na konferenci JČSMF v Brně v září 1976. Návrh referátu vyvolal v plénu živou diskusi, která byla svědectvím o hlubokém a upřímném zájmu učitelů matematiky na VŠTEZ na efektivním plnění svého povolání.

Zbývající část dopoledního programu byla věnována organizované diskusi v plénu, kterou řídil doc. J. Nagy. V diskusním bloku vystoupili: dr. J. PETRÁNEK, a J. ŘEPOVÁ (oba z VÚOŠ), doc. S. ŠANTAVÁ, doc. M. ŠULISTA, doc. A. HUČÍK a doc. O. JAROCH.

V odpoledních hodinách pokračovalo zasedání v sekcích. Hlavní závěry ze sekcí byly pojaty do závěrů konference. Mimo program byla uspořádána návštěva do výpočetního střediska VŠD a schůzka řešitelů výzkumného úkolu RŠ — 16 pod vedením doc. B. Kolibiarové a doc. O. Jarocha.

Čtvrtek 9. září
(předsedající doc. J. Žilinková)

Britské školství

PŘEMYSL VIHAN, který osobně navštívil Spojené království Velké Británie a Severního Irsku,

podal ve svém vystoupení podrobný přehled o struktuře britského školství. Referát přednášejícího doplnil doc. O. Jaroch svými vlastními, často velmi zajímavými postřehy a zkušenostmi.

Gravitace a vesmír

RNDr. Jiří Bičák, CSc., Praha

Dodnes nejlepší teorií gravitace je obecná teorie relativity, vytvořená A. Einsteinem před šedesáti lety. Gravitace je v této teorii beze zbytku geometrizována — gravitační pole je popsáno křivostí prostor času. Obecná teorie relativity spolu s největšími pozemskými teleskopy (a dnes i satelity) jsou základními nástroji současné kosmologie, vědy o struktuře a vývoji vesmíru „jako celku“ Observačně nejzajímavější zjištění je expanze vesmíru a některé objevy posledních let, které mají kosmologický význam: kvasary, výzkumy rentgenového záření z družic, teorie tvorby galaxií a jiné. Současným trendem ve výzkumu je fyzikalizace kosmologie.

Odpoledne byla uspořádána exkurze do národního podniku Kinex v Bytči, který je značnou částí své kapacity zaměřen na výrobu rýsovacích potřeb. Účastníci se shodli na tom, že bezprostřední setkání s výrobním procesem je zvláště pro teoretiky poučné a prospěšné.

Po návratu z exkurze byl uspořádán společenský večer, který — jak tomu bylo vždy v minulosti — je výbornou příležitostí k neformální výměně zkušeností.

Pátek 10. září

Závěrečné zasedání řídil prorektor VŠD v Žilině doc. J. Moravčík. Pracovní předsednictvo připravilo návrh stěžejních závěrů konference, které přednesl dr. S. Šmakal.

ZÁVĚRY 12. CELOSTÁTNÍ KONFERENCE O MATEMATICE NA VŠTEZ,

Žilina, září 1976

Zpráva pro předsednictva ÚV JČSMF a ÚV JSMF

Učitelé matematiky, zúčastnění na 12. celostátní konferenci o matematice na VŠTEZ, která proběhla ve dnech 6.—10. září 1976 v Žilině, se na svých zasedáních zabývali aktuálními problémy výuky matematiky a otázkami komunistické výchovy ve výuce matematiky.

Účastníci konference vyjádřili své odhodlání aktivně se podílet na realizaci závěrů XV. sjezdu KSČ zvláště v rámci dalšího rozvoje československé výchovně vzdělávací soustavy a ve výchově nové socialistické technické inteligence.

Význam jednání konference byl potvrzen aktivní účastí člena předsednictva Středoslovenského krajského výboru KSS a rektora VŠD v Žilině prof. ing. Jaroslava Jeřábka, DrSc., pracovníka ideologického oddělení OV KSS s. L. Štřocholce, předsedy Akademie zemědělských věd akademika Karla Kudrny a akademika Štefana Schwarze.

Na základě jednání konference přijali její účastníci tyto závěry:

Žádáme předsednictva ÚV JČSMF a ÚV JSMF, aby současným ideově politickým a filozofickým otázkám postavení a rozvoje matematiky v období vědeckotechnické revoluce věnovala mimořádnou pozornost. V této souvislosti doporučujeme, aby členská základna JČSMF a JSMF byla se zásadními stanovisky předsednictva k těmto otázkám seznamována.

Konference oceňuje úsilí obou Jednot o získání veřejného mínění, které směřuje k tomu, aby byl podchycen a cílevědomě pěstován zájem mladé generace o technické obory již na základní škole a přirozenou cestou rozvíjen i na školách středních. Je nutné i nadále pečovat o širokou informovanost naší veřejnosti o významu a potřebě matematiky v rámci současného společenského pohybu v období vědeckotechnického rozvoje. Kromě aktivizace vlastního aparátu obě Jednoty by měly usilovat o vytvoření vhodného klimatu v naší veřejnosti, v daleko větší míře by mělo být využito sdělovacích prostředků, které by kvalifikovaným způsobem plánovitě orientovaly veřejné mínění žádoucím směrem.

Konference doporučuje Komisi pro matematiku na VŠTEZ, aby hledala cesty k podpoře plánovitěho kvalifikačního růstu učitelů matematiky na VŠTEZ.

Konference uvítala informaci o rozvoji vědeckovýzkumné činnosti na katedrách matematiky na VŠTEZ v 6. pětiletce. Zvláště je nutné ocenit, že do 6. pětiletého plánu byly zařazeny resortní výzkumné úkoly RŠ — 17 a RŠ — 16: „Cíl, obsah a metody výuky matematiky na VŠTEZ“. V zájmu včasného uvážení výsledků tohoto výzkumu do života konference doporučuje, aby výsledné studie byly postoupeny ÚV JČSMF a ÚV JSMF tak, aby jich oba ústřední výbory mohly využít v rámci své působnosti. Zároveň

žádáme předsednictvo ÚV JČSMF a předsednictvo ÚV JSMF, aby vyvinula úsilí k zajištění účasti obou Jednot při dotváření obsahové přestavby studia na VŠTEZ.

13. celostátní konference se uskuteční v roce 1977 a hlavním zaměřením této konference budou problémy, spojené s obsahovou přestavbou výuky matematiky na školách inženýrských směrů. Konference se uskuteční v rámci oslav 25. výročí založení VŠT v Košicích. Organizační zajištění konference převezme pobočka JSMF a VŠT v Košicích ve spolupráci s Komisí pro matematiku na VŠTEZ.

V Žilině 10. září 1976

Závěry byly plénem přijaty jednomyslně.

Potom vystoupil předseda Komise pro matematiku na VŠTEZ doc. B. Budinský, který konstatoval, že 12. celostátní konference patří k těm nejuspěšnějším jak po stránce organizační, tak i obsahové. Doc. B. Budinský pak poděkoval všem, kteří se o to zasloužili: členům přípravného výboru, skvělým organizátorům ze Žiliny v čele s dr. L. Bergerem, vedení VŠD v Žilině a pracovnímu předsednictvu. Konferenci uzavřel doc. J. Moravčík s přáním, aby všechna další setkání vysokoškolských učitelů matematiky byla stejně úspěšná.

J. Burešová, S. Šmakal

LETNÍ ŠKOLA SHLUKOVÉ ANALÝZY

Matematická vědecká sekce JČSMF a liberecká pobočka JČSMF uspořádaly ve dnech 6. až 10. září 1976 v Harrachově letní školu shlukové analýzy. Přípravou letní školy byl pověřen přípravný výbor pod vedením F. ZÍTKA. Cílem této letní školy bylo poskytnout zájemcům o shlukovou analýzu přležitost seznámit se s hlavními myšlenkami a metodami této poměrně mladé disciplíny aplikované matematiky, vyměnit si zkušenosti s jejími praktickými aplikacemi a přednést nové teoretické výsledky v tomto oboru.

Letní školy se zúčastnilo celkem 50 odborníků z výzkumných pracovišť a vysokých škol. Kromě řady pracovníků matematických pracovišť byli přítomni matematici zabývající se aplikacemi matematiky na nematematických pracovištích i odborníci z jiných oborů, kteří ve své práci matematické metody používají. Podle

oborů byly zastoupeny zejména biologie, paleontologie, lékařství, technické obory, zemědělství, ekonomie, psychologie a sociologie. Tato šíře zájmů vyplývá ze skutečnosti, že v mnoha oborech se výzkumný pracovník setkává s touto základní situací: jsou dána pozorování řady veličin na určitém počtu objektů a úkolem je seskupit tyto mnohorozměrné údaje podle podobnosti a vzniklá seskupení interpretovat. K tomu právě slouží metody shlukové analýzy.

Program letní školy se skládal jednak z přednášek učebního charakteru, které poskytly přehled metod shlukové analýzy, jednak ze sdělení o jednotlivých problémech a konkrétních aplikacích. Byly předneseny tyto referáty:

- Z. ŠIDÁK: *Základní orientace o shlukové analýze*
A. FILÁČEK: *Míry vzdálenosti a podobnosti mezi objekty a shluky*
P. KRATOCHVÍL: *Funkcionální kritéria shlukové analýzy*
A. FILÁČEK: *Shlukovací metody založené na eukleidovské metrice*
K. SELUCKÝ: *Srovnání vážené a nevážené metody*
T. HAVRÁNEK: *Programy pro shlukovou analýzu v systému BMDP a jejich aplikace*
V. BŘICHÁČEK: *Užití shlukové analýzy v psychologickém výzkumu*
J. LAUBER: *Jedna přibližná nehierarchická metoda shlukové analýzy*
J. VONDRÁČEK: *Paralelní a sekvenční shlukovací postupy*
B. RŮŽIČKA, A. LUKASOVÁ: *Použití shlukovacích metod při řešení taxonomických otázek v paleontologii*
S. HOJEK: *Použití hierarchických shlukovacích procedur*
E. BRABEC: *Meze použití shlukovacích metod*
J. HUSTÝ: *Reprezentace matic podobnosti pomocí stromů*
Z. SKYVA: *Kritérium separace shluků v metodě dendrogramu*
J. PERNICA: *Dekompozice na grafech*
K. PICEK: *Použití analýzy shluků v průmyslovém podniku*
P. KRATOCHVÍL: *Užití metod matematického programování v analýze shluků*
F. ZÍTEK: *Uplatnění metody SEP ve shlukové analýze*

Z. ŠIDÁK: *Shlukovací metody založené na odhadech hustot*

V. KOUTNÍK: *Přípustnost shlukovacích metod*

O. SOUDSKÝ: *Typy proměnných a jejich konverze*

J. PÍŠOVÁ, K. BENEDÍK: *Využití vícenásobné diskriminační analýzy pro studium vlivu volatilních látek na růst obilke žita*

J. TOŠOVSKÝ: *Aplikace diskriminační analýzy pro více souborů a komponentní analýzy na shlukování skupin jednotek měření*

Jeden večer byl věnován volné diskusi o metodologických problémech shlukové analýzy. Účastníci kriticky posoudili meze užití těchto metod v praxi přírodních, technických i společenských věd.

Vcelku lze říci, že letní škola se setkala s úspěchem a splnila sledované cíle. Účastníci se seznámili s metodami shlukové analýzy, vyměnili si informace a navázali užitečné osobní kontakty. O úspěchu školy svědčí velký zájem, s nímž účastníci sledovali jednotlivé referáty i průběh diskusního večera. Řada přítomných projevila názor, že by bylo vhodné v budoucnu opět uspořádat podobnou akci věnovanou shlukové analýze.

Václav Koutník

20 LET ČINNOSTI POBOČKY JČSMF V OLOMOUCI

Rok 1976 byl pro pobočku JČSMF v Olomouci příležitostí ke zhodnocení výsledků práce, kterých bylo dosaženo za 20 let existence pobočky. Pobočka byla založena 25. září 1956 na ustavující schůzi, na níž odezvěly i první dvě přednášky, které přednesli M. VALOUCH a L. ZACHOVAL. Na této schůzi byl také zvolen výbor pobočky, jehož předsedou se stal B. HACAR. Jádrem byl nejprve J. FUKA a pak M. LAITTOCH.

Aktivita pobočky se v uplynulých dvaceti letech rozvíjela ve všech tradičních oblastech činnosti JČSMF a pobočka se stala iniciátorkou řady dalších forem práce, zejména v oblasti práce s nadanými žáky v matematice a fyzice, s učitelskou veřejností i při organizaci vědeckých seminářů a letních škol k aktuálním problémům matematiky a fyziky. V olomoucké pobočce na příklad vznikla soutěž fyzikální olympiáda, která

zde byla zorganizována nejprve v rámci kraje, v dalším roce se k soutěži připojila i pobočka v Brně a pak se fyzikální olympiáda stala akcí celostátní.

Přírozeným centrem pobočky je Univerzita Palackého, její fakulty přírodovědecká a pedagogická. V současné době má pobočka 228 členů a jejich počet se ročně zvyšuje asi o 5 členů. Složení členské základny je následující:

vysokoškolské učitelé	33,0%
středoškolské učitelé	37,5%
učitelé základní školy	9,0%
vědečtí a odborní pracovníci	17,3%
studenti	2,3%
ostatní	0,9%

V současné době charakterizuje činnost pobočky především aktivita čtyř skupin sekcí, do nichž jsou členové pobočky podle zájmu rozděleni. V práci skupin převládají soustavné formy činnosti, jako jsou semináře, letní školy, plánovitě připravované akce pro studenty škol nižších stupňů apod. V posledním období se pobočka snaží proniknout svými akcemi i mimo Olomouc, do okresů Bruntál, Přerov a Šumperk, které tvoří oblast pobočky.

Činnost pobočky kladně hodnotilo zasedání ÚV JČSMF v lednu 1976, kde byla práce pobočky předmětem zvláštního bodu jednání. Ocenění pobočky našlo svůj výraz i ve vyznamenáních, která obdrželi členové pobočky na sjezdech JČSMF. J. FUKA a B. HAVELKA jsou čestnými členy JČSMF, M. LAITTOCH a O. LEPIL jsou zasloužilými členy JČSMF a 7 členů obdrželo na sjezdech čestná uznání za aktivní práci v JČSMF. Členové pobočky se aktivně podílejí i na činnosti ústředních orgánů JČSMF, pracují ve výborech sekcí JČSMF, v ÚV MO a FO, v odborných skupinách sekcí, v přípravných výborech celostátních akcí JČSMF atd.

Jen v posledním období se na půdě pobočky uskutečnila řada významných akcí JČSMF. Byla to např. III. konference čs. fyziků (1973), konference o aplikacích v matematice (1973), mezinárodní konference o vědecké práci v didaktice fyziky (1973), II. celostátní konference s mezinárodní účastí o teorii vyučování matematice (1975), I. a III. česko-polská optická konference (1974 a 1976), celostátní seminář odb. skupiny pro kybernetickou pedagogiku (1975) a celostátní seminář na téma Analogové počítače ve výuce (1973).

Jubilejní rok pobočky byl ve znamení aktivní práce všech skupin sekcí.

Činnost skupiny MVS byla zaměřena na dva vědecké semináře organizované ve spolupráci s katedrami přírodovědecké fakulty. Seminář z diferenciálních rovnic vedený M. LAITOCHEM má téma *Teorie fázi* a ve spolupráci se skupinou MVS pobočky v Brně probíhá seminář vedený V. HAVLEM na téma *Incidenční struktury*. Skupina spolupracuje s radou SVOČ při organizaci součteže o nejlepší studentskou vědeckou práci a podílí se i na akcích pro učitele a žáky středních škol.

Kromě semináře uspořádala skupina MVS přednášky O. BORŮVKY (*Několik pohledů na globální vlastnosti lineárních diferenciálních rovnic 2. řádu*, 6. 5.), M. NOVOTNÉHO (*O algebraických gramatických kategoriích*, 2. 11.) a M. SEKANINY (*O Hamiltonových grafech*, 13. 12.).

Skupina MPS se zaměřila na propagaci matematiky a nového pojetí vyučování matematice pořádáním besed s učiteli a přednášek organizovaných společně s KPÚ v Olomouci. Formu pravidelné spolupráce má pomoc gymnáziu s rozšířeným vyučováním matematice v Bílovci. Pobočka zajišťovala zájmový kroužek z matematiky, který vedl F. MATYÁŠEK.

Skupina FVS soustřeďuje svoji činnost kolem vědeckého semináře z optiky. Vzhledem ke značnému zájmu o problematiku semináře i z pracovišť mimo pobočku je organizován menší počet celodenních seminářů s několika referáty. Na semináři o metodách hodnocení kvality optických soustav, který se konal 11. 2., přednášeli: A. MIKŠ, *Experimentální metody hodnocení vlastností optických soustav*, J. NĚMEC, *Smysl, stav a vývoj měření paprskových aberací*, M. LIŠKA, *Zjišťování tvaru vlnplochy diferenční interferometrickou metodou*, J. DABERGER, *Experimentální vyšetřování průchodu polychromatického světla objektivem*, J. POLÁŠEK a V. BLUMOVÁ, *Užití některých vlastností fotografických vrstev v oblasti kvality obrazu*.

Seminář 12. 5. byl zaměřen na holografii a její aplikace. Referáty přednesli I. PŘIKRYL, *Diferenciální holografická interferometrie*, M. MILER, *Mimoosová interpretace holografie*, J. KAŠPAR, *Zviditelňování proudových a teplotových polí pomocí holografické interferometrie*, J. ŘIMSA, *Aplikace holografické interferometrie na zkoušky turbínových lopatek*, M. JIRÁČEK, *Strojně kon-*

struované hologramy, J. KEPRT, *Holografický analyzátor pneumatik*.

Skupina FPS uspořádala v rámci vědeckého semináře z didaktiky fyziky dvě přednášky zahraničních hostů pobočky. M. SAWICKI z Varšavy přednášel o úloze a významu metodologie věd při vzdělávání učitelů fyziky (12. 5.) a W. WCISŁO z Gdaňska referoval o klasifikaci fyzikálních úloh a metodice jejich řešení (17. 6.).

Ve spolupráci s KPÚ se konala letní škola o astronomii, která probíhala ve dnech 1. až 3. 7. na hvězdárně ve Valašském Meziříčí. Letní školy se zúčastnilo 35 profesorů středních škol a přednášeli na ní B. MALEČEK, M. VYKUTILOVÁ, P. KAŠTOVSKÝ a M. NEUBAUER.

Rozsáhlá byla činnost pobočky zaměřená na práci s nadanými žáky v matematice a fyzice. Velký ohlas mají matematické a fyzikální besedy pro středoškolské studenty škol Severomoravského kraje. Těchto akcí, které se konají o sobotách, se v roce 1976 zúčastnilo více než 700 studentů. Kromě toho se členové pobočky podíleli na organizaci i obsahově náplni soustředění řešitelů matematické a fyzikální olympiády, které organizačně zajišťoval A. FRANEK. V červnu bylo organizováno péčí pobočky celostátní soustředění studentů gymnázií s rozšířeným vyučováním matematice. Vedoucím soustředění byl S. STANĚK. Četné akce pro studenty se uskutečnily také přímo na školách, např. v Olomouci, Litovli, Uničově, Rýmařově a jinde.

Na akcích pro učitele a studenty se podílí značný počet členů pobočky, zejména z přírodovědecké a pedagogické fakulty UP. Úspěch této činnosti je i výsledkem dobré spolupráce pobočky jak s uvedenými fakultami, tak i s kabinety matematiky a fyziky KPÚ v Olomouci.

Dvacetiletá činnost pobočky byla zhodnocena na výroční členské schůzi 23. 11. Součástí programu schůze byl i referát L. ZACHOVALA na téma *Sebevzdělání fyzika a učitele fyziky*. K hlavním bodům výroční schůze patřila volba nového výboru pobočky, který bude v novém funkčním období pracovat ve složení: M. LAITOCHEM, předseda, J. FUKA, místopředseda, S. STANĚK, jednatel, V. MALÍŠEK, hospodář, M. BEDNAŘÍK, I. CABÁK, L. DVOŘÁK, D. KLUCKÝ, Z. KNITTL, O. LEPIL, A. LÍZALOVÁ, L. SEDLÁČEK, V. VLČEK, F. ZAPLETAL. Náhradníky byli zvoleni J. BIOLEK, V. BUKÁČEK, A. FRANEK, V. PLISKA a S. TRÁVNÍČEK. Revizory jsou J. ŠIMEK a J. POSPÍŠIL.

Oldřich Lepil